

Asia: VN/27147/2024

Lausuntopyyntö Useilla hallinnon tasoilla luottamushenkilönä toimimista arvioineen työryhmän arviomuistiosta

Lausunnossa pyydetään kohdistamaan lausunnon antajan näkemys jaoteltuna alla olevasti:

Usealla hallinnon tasolla luottamushenkilönä samanaikaisesti toimimisesta yleisesti

-

Ehdokkaaksi asettumisen rajoittaminen (arviomuistion luku 5)

-

Kunnan luottamushenkilön ja kunnanjohtajan vaalikelpoisuus aluehallitukseen (arviomuistion luku 6.3.5)

-

Henkilöstön vaalikelpoisuus aluehallitukseen (arviomuistion luku 6.3.2 – 6.3.4)

-

Kuntalakiin liittyvät kysymykset ja muut työryhmän havainnot (luku 7)

Uudenmaan liitto ja muut maakunnan liitot ovat kuntayhtymiä, joihin sovelletaan kuntalakia. Lisäksi laissa alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta säädetään, että maakunnan alueen kuntien on oltava alueensa maakunnan liiton jäseniä. Lisäksi maakunnan ylimmän päättävän toimielimen eli maakuntavaltuuston jäsenten tulee olla liiton jäsenkuntien valtuutettuja. Maakuntavaltuustossa edustettuina olevien ryhmien ääniosuuksien tulisi maakuntavaltuustoon valittaessa vastata jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kuntavaaleissa saamaa ääniosuutta maakunnan alueella vaalilaissa säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Jokaisella jäsenkunnalla tulee olla vähintään yksi edustaja maakuntavaltuustossa.

Edellä mainittu lainsäädäntö varmistaa maakunnan liiton alueen kuntien ja liiton tiiviin yhteyden sekä maakunnan liiton toiminnan vahvan demokraattisen perustan ja poliittisten voimasuhteiden huomioon ottamisen.

Arviomuistiossa todetaan, että kunnanhallituksen tai kunnanvaltuuston puheenjohtajistoon kuuluvia toimii myös alueen maakunnan liiton puheenjohtajistossa. Näin on ollut myös Uudenmaan liitossa. Maakuntahallituksen puheenjohtajiston ohella kaikki maakuntahallituksen jäsenet ja varajäsenet edustavat maakunnan kuntia. Kokemuksemme mukaan toimiminen sekä kunnan että maakunnan toimielimissä laajentaa luottamushenkilön näkökulmaa ja tukee näin osaltaan myös päätöksentekoa ja alueellista yhteistyötä.

Uudenmaan liitossa ei ole käytännössä havaittu eturistiriitatilanteita maakunnan liiton edun ja jäsenkunnan edun välillä liittyen henkilön toimimiseen samanaikaisesti maakuntahallituksen jäsenenä ja kunnanhallituksen jäsenenä kunnassaan. Lainsäädännössä on varauduttu mahdollisten eturistiriitatilanteiden ratkaisemiseen riittävin esteellisyyssäännöksin. Kuntalain 64 §:n mukaista yhteisöjäävin poikkeusta sovelletaan vastaavasti myös kuntayhtymässä. Kunnanhallituksen jäsenen ei sovelleta hallintolain 28.1 § 5 kohdan yhteisöjäävisäännöstä, kun hän kuntayhtymän hallituksen jäsenenä käsittelee kunnan asioita tai kun hän kunnan hallituksen jäsenenä käsittelee kuntayhtymän asioita. Molemmissa tapauksissa edellytetään kuitenkin, ettei kunnan ja kuntayhtymän välillä ole intressiristiriitaa ja ettei asian tasapuolinen käsittely vaarannu. Käytännössä tämän tyyppisiä eturistiriita- tai tasapuolisuuden mahdollisen vaarantumisen tilanteita ei ole juurikaan ilmennyt. Niitä voi esimerkiksi nousta esiin tilanteissa, joissa solmitaan sopimuksia maakunnan liiton ja kunnan välillä, jos maakunnan liitolla ja kunnalla on selvät omat, esimerkiksi taloudelliset intressinsä sopimusasiassa.

Arvomuiustiossa mainitun mukaisesti myös Uudenmaan liitossa maakuntahallituksen puheenjohtajistossa sekä maakuntahallituksen jäsenistössä toimii sekä nykyisiä että entisiä kansanedustajia. Esteellisyyteen liittyviä haasteita ei ole tästä näkökulmasta havaittu, koska konkreettista juridista yhteyttä kansanedustajan tehtävän ja maakuntahallituksen jäsenen tehtävän välillä ei ole ilmennyt. Kansanedustajan arvovaltainen asema on päinvastoin tukenut maakunnan liitossa tehtävää työtä tuomalla sille muun muassa näkyvyyttä ja vaikuttavuutta.

Muut huomiot

-

Vartiainen Petra
Uudenmaan liitto - maakuntajohtaja Telén Tuija